

PREDLOG ZAKONA O OSEBNI ASISTENCI ZA INVALIDE

I. UVOD

1. Ocena stanja in razlogi za sprejem zakona

Konvencija o pravicah invalidov (Uradni list RS 37/2008) v 19. členu določa, da »države pogodbenice te konvencije priznavajo enako pravico vsem invalidom, da živijo v skupnosti in enako kot drugi odločajo ter sprejemajo učinkovite in ustrezne ukrepe, ki jim omogočajo polno uživanje te pravice ter polno vključenost v skupnost in sodelovanje v njej, ter zagotavljajo, da: a) imajo invalidi enako kot drugi možnost izbrati stalno prebivališče in se odločiti, kje in s kom bodo živeli in jim ni treba bivati v posebnem okolju; b) imajo invalidi dostop do različnih storitev na domu ter bivalnih in drugih podpornih storitev v skupnosti, vključno z osebno pomočjo, potrebno za življenje in vključitev v skupnost ter za preprečevanje osamljenosti ali izločevanja iz skupnosti«.

Po podatkih Inštituta Republike Slovenije za socialno varstvo (v nadaljevanju: Inštitut RS za socialno varstvo) je bilo v letu 2007 med 600 in 700 uporabnikov programov osebne asistencije, v istem obdobju je bilo v organizacijah, ki so izvajale osebno asistenco zaposlenih približno 350 osebnih asistentov. V okviru osebne asistencije so uporabnikom nudili predvsem pomoč pri gospodinjskih opravilih (organiziranje prehrane, pomoč pri pripravi hrane, nakup živil ali pomoč pri nakupih, pomivanje posode, pranje in urejanje perila, čiščenje, pospravljanje in podobno), pomoč pri opravljanju temeljnih življenjskih aktivnosti (pomoč pri osebni negi kot so oblačenje, slačenje, kopanje, britje in podobno, pomoč pri uporabi sanitarij, obračanje v posteljni in podobno) ter razne oblike spremljanja (spremljanje izven doma, v različne institucije, na razne prireditve, obrede, po opravkih in podobno). Te programe izvajajo invalidske organizacije in se financirajo na različne načine, kot na primer v okviru programov aktivne politike zaposlovanja, s sredstvi Fundacije za financiranje invalidskih in humanitarnih organizacij v Republiki Sloveniji, na podlagi javnih razpisov Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve oziroma posameznih lokalnih skupnosti, ipd.

Osebna asistenca je torej ena izmed oblik organiziranja skupnostne skrbi v Sloveniji. V tem okviru je pomembno omeniti še druge oblike skupnostne skrbi za invalide v Sloveniji, ki pa so lahko v prihodnje potencialni uporabniki osebne asistencije. V nadaljevanju našteje oblike skupnostne skrbi in procesi na tem področju so tesno povezani z osebno asistenco. Uporaba oziroma participacija uporabnikov različnih oblik ni izključujoča, kar pomeni, da je posamezen uporabnik lahko prejemnik katere izmed storitev ter je obenem vključen v katerega izmed programov.

Pomembna oblika skupnostne skrbi je družinski pomočnik, ki je bil uveden leta 2004. Družinski pomočnik opravlja osebno, zdravstveno in socialno oskrbo, organiziranje prostočasnih aktivnosti ter gospodinjsko pomoč (Pravilnik o pogojih in postopku za uveljavljanje pravice do izbire družinskega pomočnika).

Institut družinskega pomočnika se od modela osebne asistencije razlikuje, in sicer v določanju upravičencev, obliki financiranja, izvajalcih pomoči, določenosti osebnega dohodka izvajalca pomoči in v stopnji (ne)odvisnosti od družine. Oba modela pa sta si v določenih točkah tudi zelo blizu. Po podatkih Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve je bilo na dan 2.2.2007 v Sloveniji 1.245 oseb s pravico do izbire do družinskega pomočnika, od tega največ težko gibalno oviranih oseb (68 %).

Pomembne oblike skupnostne skrbi, ki so v določenih točkah blizu osebni asistenci, so tudi storitve pomoči družini, ki so vezane na Zakon o socialnem varstvu (Uradni list RS 54/92 in nasl.). To so pomoč za dom, pomoč na domu in socialni servis. Z vidika pomoči invalidom sta pomembna predvsem pomoč na domu in socialni servis, z vidika pomoči družini z invalidnim članom pa tudi pomoč družini za dom. Po podatkih Inštituta RS za socialno varstvo, ki od leta 2006 redno letno spremlja izvajanje pomoči na domu, ugotavljamo, da število uporabnikov iz leta v leto počasi narašča od 5.250 v letu 2006 do 5.780 uporabnikov v letu 2008 vendar je doseg te storitve še vedno prepočasen glede na rast deleža starejšega prebivalstva.

Nova oblika skupnostne skrbi za invalide je tudi dolgotrajna oskrba, ki bo urejena v posebnem zakonu.

Poudariti velja, da je med osebno asistenco in drugimi naštetimi programi pomembna konceptualna razlika, ki se odraža v:

- obsegu storitev osebne asistencije,
- upravičencih do storitev,
- načinu izvajanja in
- izvajalcih storitev.

2. Cilji, načela in poglavitne rešitve zakona

2.1 Cilji

Namen Zakona o osebni asistenci za invalide (v nadaljnjem besedilu: ZOAI) je omogočiti invalidom, da živijo v skupnosti in enako kot drugi odločajo o svojem življenju. Zato naj bi se zagotavljala osebna asistenca na delovnem mestu, pri izobraževanju in pri vključevanju v okolje .

Cilj zakona je zagotoviti podporo invalidu / invalidki pri izvajanju tistih aktivnosti vezanih na vključevanje v družbo, ki jih ne more izvajati sam / sama zaradi vrste in stopnje invalidnosti.

S tem zakonom se uresničuje temeljni namen Konvencije o pravicah invalidov: »Uresničevanje pravice do dostojanstva, enakega obravnavanja, samostojnega življenja in sodelovanja v družbi«. Ravno tako se izpolnjuje 2. cilj Akcijskega programa 2007-2013, ki pravi, da imajo vsi invalidi pravico, da enakovredno in brez diskriminacije izbirajo, kje in kako bodo živeli in so polno vključeni ter sodelujejo v življenju skupnosti.

2.2 Načela

Temeljna načela ZOAI temeljijo na načelih Konvencije o pravicah invalidov:

- spoštovanje dostojanstva in osebne samostojnosti uporabnika,
- pravica do svobode do izbire,
- omogočanje socialne vključenosti v skupnost,
- individualna obravnava in
- enakost možnosti ter dostopnost.

2.3 Poglavitne rešitve zakona

ZOAI kot prvi zakon v Sloveniji obravnava in ureja pravice s področja osebne asistencence . Skupaj s predlogom zakona o izenačevanju možnosti, predlogi predpisov s področja socialnega varstva, ustvarja pogoje za celostno reševanje vseh ključnih problemov s tega področja.

Ob tem velja poudariti, da predlagatelj zakona nima namena v tem zakonu urejati vsa področja in vse pravice invalidov iz oskrbe. Uresničevanje pravic invalidov do dolgotrajne oskrbe določa Zakon o dolgotrajni oskrbi in zavarovanju za dolgotrajno oskrbo. Zakona se med seboj dopolnjujeta.

ZOAI v besedilu, ki je priloženo, ureja naslednja področja:

- definicija osebne asistencence (kdo so upravičenci, katere storitve se financirajo, povezava z drugimi predpisi);
- izvajalce osebne asistencence;
- financiranje osebne asistencence;
- postopek uveljavljanja osebne asistencence;
- izvajanje osebne asistencence.

Predlog ZOAI ureja tudi vodenje evidence o uporabnikih in izvajalcih osebne asistencence. Končno, predlog ZOAI določa tudi prekrške in globe za kršitelje, v primerih kršitev uporabnika zaradi ne-sporočanja podatkov ter zaradi nepooblaščenega izvajanje osebne asistencence.

3. Ocena finančnih posledic predloga zakona na državni proračun in na druga javna finančna sredstva

Predlagani zakon ima finančne posledice za proračun, za sredstva iz zavarovanja za dolgotrajno oskrbo, sredstva Javnega sklada Republike Slovenije za razvoj kadrov in štipendije in sredstva Sklada Republike Slovenije za vzpodbujanje zaposlovanja invalidov, saj bo potrebno zagotoviti izvajanje osebne asistencence pri izobraževanju in na delovnem mestu asistencence pri drugih dejavnostih in aktivnostih v katere je uporabnik aktivno vključen ter asistencence v obliki spremljanja.

Glede na podatke iz analize osebne asistencence, ki jo je v letu 2007 pripravil Inštitut RS za socialno varstvo ocenjujemo, da bo osebno asistencence koristilo do 2000 uporabnikov. Ob tem opozarjamo, da je število uporabnikov težko napovedovati, ker ima posamezen uporabnik možnost izbirati med pravicami iz zakona, ki ureja dolgotrajno oskrbo in zakonom o osebni asistencence.

Predlagani zakon ima neposredne finančne posledice za proračun. Za njegovo izvajanje bo tako treba zagotoviti sredstva za:

- asistencence pri drugih dejavnostih in aktivnostih v katere bo uporabnik aktivno vključen
- asistencence v obliki spremstva
- usposabljanje osebnih asistentov, uporabnikov in koordinatorjev osebne asistencence
- usposabljanje psa pomočnika za gibalno ovirane uporabnike..

Pri tem velja poudariti, da je iz v drugem odstavku tega poglavja uvoda navedenega razloga težko ocenjevati finančne posledice predloga zakona za proračun. Ocenjujemo, da bo treba za izvajanje zakona v proračunu Republike Slovenije zagotoviti približno 11 mio evrov na leto.

4. Prilagojenost predlagane ureditve pravu Evropske unije in prikaz ureditve v drugih pravnih sistemih

4.1. Prilagojenost predlagane ureditve pravu Evropske unije

Evropska unija do sedaj ni sprejela nobenega predpisa, ki bi urejal področje osebne asistencije za invalide. Je pa na različnih mestih zavezala države članice za preprečevanje in odstranjevanje diskriminacije na podlagi invalidnosti oziroma zagotavljanje enakih možnosti za invalide. Tako je v 13. členu Amsterdamske pogodbe (Svet Evropske Unije 1997, OJ C 340/01) pooblastila Svet Evropske Unije, da "ustrezno ukrepa v boju proti diskriminaciji, ki bi temeljila na spolu, rasi ali nacionalnem poreklu, verovanju ali prepričanju, invalidnosti, starosti ali spolni usmerjenosti". Podobno Listina o temeljnih pravicah Evropske unije (2000/C 364/01) v 21. členu prepoveduje vsakršno diskriminacijo na podlagi invalidnosti, nato pa v 26. členu z naslovom 'vključevanje invalidov' določa, da imajo invalidi »pravico do ukrepov za zagotavljanje njihove samostojnosti, socialne in poklicne integracije ter sodelovanja v življenju skupnosti«. Končno, Lizbonska pogodba (UL 2007/C 306/1) v 5b. členu zavezuje unijo, da si bo "pri opredeljevanju in izvajanju svojih politik in dejavnosti ... prizadevala za boj proti diskriminaciji na podlagi spola, rase ali narodnosti, vere ali prepričanja, invalidnosti, starosti ali spolne usmerjenosti."

Evropska unija je do sprejetja Amsterdamske pogodbe urejala invalidsko varstvo praviloma v obliki resolucij in priporočil. Tako je šele z Direktivo 2000/78/ES z dne 27. 11. 2000 o splošnih okvirih enakega obravnavanja pri zaposlovanju in delu, prvič določila, da je vsakršna oblika diskriminacije - neposredna ali posredna - na podlagi invalidnosti prepovedana.

4.2. Prikaz ureditve v drugih pravnih sistemih

4.2.1

ŠVEDSKA

Zakonska podlaga ureditvi osebne asistencije na Švedskem je Zakon o osebni asistenci (LASS) iz leta 1994. V tem pravnem aktu je uzakonjena pravica do neposrednega financiranja osebne asistencije, ki jo lahko uveljavljajo osebe stare do 65 let, ki v vsakdanjem življenju potrebujejo minimalno 20 ur tedensko asistenco pri opravljanju osnovnih življenjskih opravil, kot so na primer oblačenje, umivanje, hranjenje, komuniciranje in podobno. Potreba uporabnika po minimalno 20 ur pomoči za opravljanje osnovnih življenjskih opravil na teden je tista meja, ki zagotavlja odobritev osebne asistencije s strani državnega organa, uporabnike, ki imajo manjše potrebe, obravnavajo organi na ravni lokalne skupnosti. Te osebe in osebe starejše od 65 let lahko zaprosijo za podobne storitve kot je osebna asistenca, vendar nimajo zakonske pravice do neposrednega financiranja teh storitev. Lokalne oblasti jim storitve tako zagotovijo preko različnih servisov

Izplačila za osebe, ki so opravičene do neposrednega financiranja osebne asistencije, koordinira Nacionalna socialna zavarovalnica. Stroške 20 ur asistencije tedensko pokriva lokalna skupnost, ostalo pa se financira iz državnega proračuna. Višina izplačila ni odvisna od finančnega položaja uporabnika in njegove družine. Potreba uporabnika po osebni asistenci je izražena v številu ur pomoči na teden. Najvišjo vrednost ure določi vlada.

4.2.2

VELIKA BRITANIJA

Leta 1997 so v Veliki Britaniji sprejeli zakonodajo (Community Care (Direct Payments) Act), ki je dala lokalnim oblastem možnost uvedbe neposrednih plačil za določene socialne storitve oziroma osebno asistenco, v letu 2003 pa jih je nova zakonodaja k temu obvezala .

Na podlagi zakona so do neposrednega financiranja osebne asistencije upravičene osebe, ki imajo potrebo po teh storitvah skupnostne skrbi ter so pripravljene in sposobne voditi osebno asistenco same ali z zunanjo pomočjo. Sprva je bila osebna asistencija namenjena predvsem odraslim osebam z gibalno oviranostjo oziroma telesno invalidnostjo.. Z implementacijo zakona o obveznem neposrednem plačevanju osebne asistencije v letu 2003 pa se je upravičenost do neposrednega plačila te storitve razširila tudi na starejše in mlajše osebe ter osebe s težavami v duševnem zdravju. Prav tako se je povečal krog storitev, ki se lahko financirajo iz neposrednih sredstev za osebno asistenco, in sicer so se storitvam osebne in gospodinjske pomoči pridružile še druge zdravstvene in socialne storitve.

Država ne omogoča kritja vseh stroškov osebne asistencije, poleg tega pa je višina sredstev odvisna tudi od finančnega položaja uporabnika. Osebne asistencije ne morejo oziroma smejo izvajati ožji sorodniki uporabnika, ki živijo na skupnem naslovu.

Ureditev osebne asistencije v Veliki Britaniji spremljajo številne težave in ovire, zlasti zapleteno upravljanje z denarjem.

4.2.3

DANSKA

Osebna asistencija je na Danskem urejena z Zakonom o neodvisnem življenju za težje invalide. Po tem zakonu denarna sredstva za plačilo osebne asistencije iz lokalne skupnosti (polovico sredstev je zagotovljenih iz državnega proračuna) lahko pridobijo težji invalidi, ki živijo samostojno v lastnem gospodinjstvu v starosti od 18 do 67 let. Poleg tega je pomemben pogoj za pridobitev financiranja osebne asistencije tudi aktivno življenje osebe bodisi v uporabniških ali političnih združenjih, ali pa na področju dela in izobraževanja. Nadaljnja pogoja sta še fizična nezmožnost opravljanja običajnih vsakodnevnih opravil (oblačenje, hranjenje, umivanje in podobno) ter pomanjkanje (ne obstajanje) podpore v bivalnem okolju oziroma v rednem sistemu skrbi. Višina odobrenih denarnih sredstev za osebno asistenco ni vezana na finančno stanje uporabnika in njegove družine.

Približno tretjina invalidnih oseb, ki prejema storitve osebne asistencije, ima dnevno štiriindvajseturno pomoč, povprečno pa prejemajo od 15 do 18 ur osebne asistencije na dan. V letu 2007 je na Danskem približno 500 uporabnikov prejelo denarna sredstva po omenjenem zakonu, kar je približno 100 uporabnikov na milijon prebivalcev.

5. Druge posledice, ki jih bo imel sprejem zakona

Predlog zakona ne bo imel drugih posledic za sprejem zakona.

II. BESEDILO ČLENOV

I. SPLOŠNE DOLOČBE

1. člen (vsebina zakona)

Ta zakon določa pravico invalidov do osebne asistencije in način uveljavljanja pravice do osebne asistencije z namenom omogočiti invalidom večjo osebno samostojnost in vključenost v družbo.

2. člen (definicija osebne asistencije)

(1) Osebna asistencija je pomoč invalidki ali invalidu (v nadaljnjem besedilu: uporabnik) pri vseh tistih opravilih in dejavnostih, ki jih uporabnik ne more izvajati sam zaradi vrste in stopnje invalidnosti, jih pa vsakodnevno potrebuje doma in izven doma, da lahko živi samostojno in je vključen v skupnost.

(2) Pri osebni asistenci mora imeti uporabnik nadzor nad organizacijo in oblikovanjem storitev osebne asistencije glede na lastne individualne potrebe, zmožnosti, življenjske okoliščine, pogoje ter želje.

(3) Kot osebna asistencija se šteje fizična in druga neposredna pomoč uporabniku.

3. člen (javni interes izvajanja osebne asistencije)

(1) Osebna asistencija po tem zakonu predstavlja javni interes Republike Slovenije, s katerim se uporabnikom zagotavlja polno in učinkovito sodelovanje ter vključenost v družbo.

(2) V mreži javne službe se dejavnost osebne asistencije izvaja nepridobitno, kar pomeni, da mora izvajalec dobiček oziroma presežek dohodkov nad odhodki nameniti za razvoj dejavnosti osebne asistencije.

4. člen (temeljna načela)

Temeljna načela tega zakona so:

- spoštovanje dostojanstva in osebne samostojnosti uporabnika,
- pravica do svobode izbire,
- omogočanje socialne vključenosti v skupnost,
- individualna obravnava in
- enakost možnosti ter dostopnost.

5. člen (naloge države)

(1) Za zagotavljanje in spodbujanje osebne asistencije med seboj sodelujejo pristojna ministrstva, lokalne samoupravne skupnosti, Zavod za zdravstveno zavarovanje in dolgotrajno oskrbo Slovenije (v nadaljnjem besedilu: Zavod), Sklad Republike Slovenije za vzpodbujanje zaposlovanja invalidov (v nadaljnjem besedilu: Sklad), Javni sklad Republike Slovenije za razvoj kadrov in štipendije (v nadaljnjem besedilu: Javni sklad), reprezentativne invalidske organizacije in izvajalci s področja osebne asistencije, pri čemer je nosilec ministrstvo, pristojno za invalidsko varstvo. Ti morajo sodelovati tudi z drugimi izvajalci s področja, zdravstvenega, socialnega in invalidskega varstva.

(2) Država je dolžna:

- načrtovati razvoj in razvijati dejavnost osebne asistence, jo usklajevati z drugimi področji socialne varnosti in sprejemati temu ustrezne zakonske podlage,
- načrtovati razvoj in razvijati preventivne programe za zmanjševanje potreb po osebni asistenci,
- zagotavljati pogoje in možnosti za čim bolj enakomerno dostopnost osebne asistence na območju Republike Slovenije in za njeno učinkovito in racionalno organizacijo,
- zagotavljati pogoje za izobraževanje in usposabljanje
- zagotavljati sredstva za plačevanje postopka za uveljavljanje pravice do osebne asistence
- sofinancirati stroške osebne asistence.

II. OSEBNA ASISTENCA

6. člen (upravičenci)

(1) Vsakemu, ki izpolnjuje s tem zakonom določene pogoje, ne glede na njegov dohodek ali premoženje, je zagotovljena osebna asistenca pod enakimi pogoji.

(2) Do osebne asistence je upravičen uporabnik, ki izpolnjuje naslednje pogoje:

- da zaradi invalidnosti potrebuje pomoč pri opravljanju aktivnosti vezanih na samostojno osebno in družinsko življenje, vključevanje v okolje, izobraževanje in zaposlitev,
- da je star od 18 do 65 let,
- da živi ali bi želel živeti v samostojnem ali skupnem gospodinjstvu zunaj institucij,
- da si je sam izbral tak način življenja,
- da potrebuje osebno asistenco več kot 20 ur tedensko, razen v primeru, ko se osebna asistenca izvaja v obliki spremstva do 10 ur na teden za gluhe, slepe ali gluhoslepe in
- da sam načrtuje dnevne aktivnosti.

(3) V primeru, če je uporabnik iz prejšnjega odstavka uveljavil osebno asistenco pred dopolnjenim 65 letom starosti, jo lahko koristi tudi potem, ko dopolni to starost. V tem primeru obsega odobrene osebne asistence ni moč povečati.

7. člen (storitve osebne asistence)

(1) Storitve osebne asistence so:

- storitve naštetih v 11. členu zakona, ki ureja dolgotrajno oskrbo in zavarovanje za dolgotrajno oskrbo,
- storitve, namenjene pomoči in spremstvu pri izobraževanju, ki ne vključuje učne pomoči in ta storitev ni urejena po drugih predpisih,
- asistenca na delovnem mestu, ki se lahko izvajajo do 40 ur na teden,
- asistenca pri drugih dejavnostih in aktivnostih v katere je uporabnik aktivno vključen,
- asistenca v obliki spremstva.

(2) Storitve osebne asistence vključujejo oceno, načrtovanje, koordinacijo, izvajanje in nadzor nad izvajanjem storitev.

(3) Pravica do osebne asistence se izključuje s celodnevnim institucionalnim varstvom oziroma bolnišnično obravnavo.

(4) Podrobnejša merila za določitev obsega osebne asistence, ki niso del dolgotrajne oskrbe, določi minister, pristojen za invalidsko varstvo, v posebnem pravilniku.

8. člen

(izbira načina uveljavljanja osebne asistencije)

(1) Uporabnik osebne asistencije lahko izbere v primeru, ko mu je bila odobrena asistencija iz pete alineje prvega odstavka prejšnjega člena, namesto plačila izvajalca osebne asistencije iz 10. člena tega zakona, denarno nadomestilo.

(2) V primeru, da izbere denarno nadomestilo, mu pripada 50 % zneska, ki bi ga dobil, če bi izbral izvajalca osebne asistencije.

(3) Zavod uporabniku denarno nadomestilo iz prejšnjega odstavka nakazuje na njegov račun do 10. v mesecu.

9. člen

(osebna asistencija in druge storitve za zagotavljanje socialne varnosti)

(1) V primeru, da uporabnik izpolnjuje pogoje za pridobitev pravice do dolgotrajne oskrbe po zakonu, ki ureja dolgotrajno oskrbo in zavarovanje za dolgotrajno oskrbo in se odloči, da bo te storitve koristil na način in po načelih osebne asistencije, je upravičen do denarnega nadomestila v višini 60% priznane cene paketa storitev po zakonu, ki ureja dolgotrajno oskrbo in zavarovanje za dolgotrajno oskrbo.

(2) V primeru, da uporabnik uveljavlja pravico do denarnega nadomestila iz prejšnjega odstavka, se to nadomestilo nakazuje mesečno izbranemu izvajalcu osebne asistencije za plačilo storitev osebne asistencije iz prve alineje prvega odstavka 7. člena tega zakona.

(3) Uporabnik svojo odločitev iz prejšnjega odstavka uveljavlja v postopku za pridobitev pravice do osebne asistencije.

II. IZVAJALCI OSEBNE ASISTENCE

10. člen

(izvajalci osebne asistencije)

(1) Osebno asistenco kot dejavnost lahko izvajajo:

- javni zavodi za izvajanje dolgotrajne oskrbe ali drugih storitev s področja socialnega in zdravstvenega varstva,
- pravne in fizične osebe, ki kot svojo dejavnost izvajajo storitve dolgotrajne oskrbe ali druge storitve s področja socialnega in zdravstvenega varstva,
- osebe, ki te storitve izvajajo kot osebno dopolnilno delo oziroma malo delo,
- invalidske organizacije.

(2) Izvajalci, ki opravljajo storitve dolgotrajne oskrbe in so vpisani v register izvajalcev osebne asistencije in le-to izvajajo kot dejavnost, so dolžni opravljati tudi storitve osebne asistencije, na način in po ceni kot določa ta zakon.

11. člen

(osebni asistent)

(1) Osebni asistent je fizična oseba, ki izvaja osebno asistenco za uporabnika in, ki izpolnjuje pogoje po tem zakonu in pravilniku iz četrtega odstavka 7. člena tega zakona.

(2) Fizična oseba lahko izvaja osebno asistenco, če:

- je polnoletna,
- poslovno sposobna,
- ni bila pravnomočno obsojena za prekršek oziroma kaznivo dejanje nasilja, spolne nedotakljivosti oziroma diskriminatornega ravnanja na podlagi invalidnosti po drugih predpisih,

- ima primerne osebnostne lastnosti in
- ima opravljeno usposabljanje po tem zakonu.

12. člen

(koordinator osebne asistence)

(1) Koordinator osebne asistence izvaja naloge koordinacije oziroma organizacije osebne asistence in sodeluje pri delu komisije na Zavodu (v nadaljevanju: koordinator osebne asistence).

(2) Naloge in pristojnosti koordinatorja osebne asistence so poleg nalog in pristojnosti iz zakona, ki ureja dolgotrajno oskrbo in zavarovanje za dolgotrajno oskrbo še:

- pomoč pri pripravi vloge oziroma pregled vloge,
- seznanitev uporabnika z možnostmi osebne asistence,
- vključevanje uporabnika v pripravo individualnega načrta,
- priprava predloga individualnega načrta osebne asistence v sodelovanju z uporabnikom,
- na predlog uporabnika nuditi pomoč pri iskanju izvajalca in uskladitev izvedbenega načrta med njim in izvajalci,
- dajanje pobud in predlogov za ponovne ocene uporabnikov glede na spremenjeno stanje in potrebe po dolgotrajni oskrbi.

(3) Koordinator osebne asistence mora imeti znanja in delovne izkušnje s področja osebne asistence, ki jih podrobneje določi minister, pristojen za invalidsko varstvo v pravilniku iz četrtega odstavka 7. člena tega zakona.

(4) Koordinator osebne asistence je zaposlen pri Zavodu. Mreža koordinatorjev mora omogočati enakomerno teritorialno pokritost in enako dostopnost in jo določi Zavod.

13. člen

(registra izvajalcev osebne asistence in osebnih asistentov)

(1) Ministrstvo, pristojno za invalidsko varstvo, vodi register izvajalcev osebne asistence in register osebnih asistentov.

(2) Ministrstvo, pristojno za invalidsko varstvo, izda odločbo o vpisu v register oziroma o izbrisu iz registra. Zoper odločbo o vpisu in izbrisu iz registra ni pritožbe.

(3) Odločba iz prejšnjega odstavka je takse prosta.

14. člen

(pogoji za vpis v register izvajalcev osebne asistence)

(1) Izvajalec osebne asistence iz 10. člena tega zakona se vpiše v register izvajalcev osebne asistence, če:

- mu ni s pravnomočno odločbo sodišča prepovedano izvajanje storitev dolgotrajne oskrbe ali drugih storitev s področja socialnega in zdravstvenega varstva,
- ima zaposlenega strokovnega vodjo za izvajanje osebne asistence, ki ima opravljen strokovni izpit s področja socialnega varstva,
- ima zaposlenega vsaj enega osebnega asistenta.

(2) V primeru, da je izvajalec osebne asistence fizična oseba, ki je tudi uporabnik, ni zavezan izpolnjevanju pogoja iz druge alineje prejšnjega odstavka. V tem primeru ima lahko ta uporabnik zaposlene osebne asistente samo za izvajanje osebne asistence pri njem osebno.

15. člen

(pogoji za vpis v register osebnih asistentov)

Osební asistent se vpiše v register osebnih asistentov, če izpolnjuje pogoje iz 11. člena tega zakona.

16. člen

(obveza izvajanja osebne asistence)

(1) Izvajalci osebne asistence morajo za uporabnike zagotavljati osebno asistenco v skladu z izvedbenim načrtom.

(2) Vrsta del in nalog, ki jih opravlja osebni asistent, je odvisna od posameznega uporabnika oziroma vrste invalidnosti, življenjskega stila uporabnika ter drugih okoliščin pomembnih za samostojno življenje in vključenost v družbo. Vrsta in del nalog, ki jih opravlja osebni asistent, je zapisana v izvedbenem načrtu uporabnika.

(3) Osebni asistenti so dolžni varovati osebne podatke in spoštovati intimnost ter osebno integriteto uporabnika. Enako velja za uporabnika v odnosu do osebnega asistenta.

(4) V primeru, ko izvajalec iz razlogov na njegovi strani, izvajanja osebne asistence v določenem krajšem obdobju ne more zagotoviti sam, je dolžan zagotoviti njeno izvajanje preko drugega izvajalca in o tem obvestiti koordinatorja osebne asistence.

(5) Če koordinator osebne asistence v primeru iz prejšnjega odstavka oceni, da so nastopile okoliščine, ki onemogočajo nadaljnje izvajanje osebne asistence, uporabniku svetuje izbiro drugega izvajalca, ki pripravi nov izvedbeni načrt. Če uporabnik želi spremeniti obliko osebne asistence ali so nastopile druge okoliščine, zaradi katerih bi bilo potrebno spremeniti individualni načrt, se uporabijo določbe člena tega zakona, ki urejajo pripravo individualnega načrta osebne asistence.

(6) Izvajanje osebne asistence vodi in spremlja uporabnik skupaj z osebnimi asistenti. Dolžan je voditi evidenčni list, kjer se vodi evidenca prisotnosti na delu in urnik dela posameznega osebnega asistenta. Evidenčni list izvajanja osebne asistence, ki ga za svoj del opravljenega dela podpiše tudi osebni asistent, uporabnik mesečno posreduje izvajalcu osebne asistence.

17. člen

(programi usposabljanja osebnih asistentov)

(1) Osebni asistenti so dolžni, preden pričnejo izvajati osebno asistenco, opraviti usposabljanje v skladu s tem zakonom.

(2) Osebni asistent, ki uspešno zaključi usposabljanje, pridobi potrdilo o uspešno zaključenem usposabljanju.

(3) Osebni asistent se mora vsako leto vsaj dva delovna dneva usposablјati za opravljanje osebne asistence.

(4) Program usposabljanja določi minister, pristojen za invalidsko varstvo, s pravilnikom iz četrtega odstavka 7. člena tega zakona. Izvajalce usposabljanja ministrstvo, pristojno za invalidsko varstvo, izbere na javnem razpisu.

(5) Izvajalec osebne asistence je dolžan omogočiti usposabljanje osebnim asistentom.

(6) Usposabljanje osebnih asistentov financira ministrstvo, pristojno za invalidsko varstvo.

18. člen

(programi usposabljanja uporabnikov)

(1) Uporabniki osebne asistence so dolžni pred začetkom izvajanja storitev osebne asistence opraviti usposabljanje v skladu s tem zakonom.

(2) Uporabnik, ki uspešno zaključi usposabljanje, pridobi potrdilo o uspešno zaključenem usposabljanju.

(3) Uporabnik se mora vsako leto vsaj en dan udeležiti usposabljanja za uporabnike osebne asistence.

(4) Program usposabljanja določi minister, pristojen za invalidsko varstvo, s pravilnikom iz četrtega odstavka 7. člena tega zakona. Izvajalce usposabljanja ministrstvo, pristojno za invalidsko varstvo, izbere na javnem razpisu.

(6) Usposabljanje uporabnikov financira ministrstvo, pristojno za invalidsko varstvo.

19. člen

(programi usposabljanja koordinatorjev osebne asistence)

(1) Koordinatorji osebne asistence so se dolžni vsako leto vsaj dva delovna dneva usposabljati za delo na področju osebne asistence.

(2) Program usposabljanja določi minister, pristojen za invalidsko varstvo, s pravilnikom iz četrtega odstavka 7. člena tega zakona. Izvajalce usposabljanja ministrstvo, pristojno za invalidsko varstvo, izbere na javnem razpisu.

(3) Usposabljanje koordinatorjev osebne asistence financira ministrstvo, pristojno za invalidsko varstvo.

20. člen

(dopolnitev k osebni asistenci)

(1) Dopolnitev k osebni asistenci je tudi asistenca s pomočjo psa pomočnika za gibalno ovirane invalide.

(2) Usposabljanje psa pomočnika iz prejšnjega odstavka, se financira iz proračuna Republike Slovenije po enakih kriterijih kot se financira usposabljanje psa vodiča za slepe.

(3) Merila za uveljavljanje pravice do dopolnitve k osebni asistenci iz prvega odstavka tega člena se določijo v pravilniku iz četrtega odstavka 7. člena tega zakona.

III. FINANCIRANJE OSEBNE ASISTENCE

21. člen

(kriteriji za določitev obsega storitev)

(1) Merila za določanje obsega storitev osebne asistence, izražene v urah osebne asistence, se podrobneje opredelijo na osnovi obsega potrebe po fizični pomoči, ki jo uporabnik potrebuje zaradi invalidnosti pri opravljanju aktivnosti vezanih na samostojno osebno in družinsko življenje, vključevanje v okolje, izobraževanje in zaposlitev

(2) Za uveljavljanje pravic do osebne asistence na podlagi prve alineje prvega odstavka 7. člena tega zakona se uporabljajo kriteriji iz zakona, ki ureja dolgotrajno oskrbo in zavarovanje za dolgotrajno oskrbo.

(3) Podrobnejše kriterije za določanje obsega osebne asistence iz druge do pete alineje prvega odstavka 7. člena tega zakona in vrednost ure asistence se določi s pravilnikom iz četrtega odstavka 7. člena tega zakona.

22. člen

(merila za določitev cene storitev osebne asistence)

(1) Kot elementi za določitev cene storitve osebne asistence se upoštevajo:

- stroški dela,
- materialni stroški,
- stroški vodenja.

(2) Podrobnejša merila za določanje cene storitve osebne asistence iz prejšnjega odstavka s pravilnikom iz četrtega odstavka 7. člena tega zakona.

23. člen

(plačilo storitev osebne asistence)

(1) Izvajalcem osebne asistence Zavod izplačuje enkrat mesečno za tekoči mesec, na podlagi izstavljenega računa dvanajstino odobrenih sredstev za osebno asistenco. Sredstva se izplača najkasneje 10. v mesecu. Isto velja tudi v primeru iz 9. člena tega zakona.

(2) V primeru, da je uporabnik upravičen do prejemanja dodatka za pomoč in postrežbo, se mu za ta znesek zmanjša obseg sredstev za plačilo osebne asistence.

(3) Vrednost ure asistence se usklajuje na enak način kot denarni socialni prejemki.

(4) Dvakrat letno se opravi poračun na podlagi realiziranega individualnega načrta, ki ga je potrdil koordinator osebne asistence.

24. člen

(financiranje osebne asistence)

(1) Osebna asistenca se financira iz naslednjih virov:

- sredstev za zavarovanje za dolgotrajno oskrbo,
- proračuna Republike Slovenije,
- Javnega sklada,
- Sklada,
- sofinanciranje uporabnika

(2) Javni sklad sofinancira izvajanje osebne asistence pri izobraževanju.

(3) Sklad sofinancira izvajanje osebne asistence na delovnem mestu.

(4) Spremembo in asistenca pri drugih dejavnostih v katere je uporabnik aktivno vključen in usposabljanje psa pomočnika iz 19. člena tega zakona se financirajo iz proračuna Republike Slovenije.

(5) Zavod, na podlagi dejansko izplačanih dodatkov za osebno asistenco, dvakrat letno izstavi račune za sofinanciranje storitev osebne asistence Javnemu skladu, Skladu in ministrstvu pristojnemu za invalidsko varstvo.

IV. POSTOPEK UVELJAVLJANJA OSEBNE ASISTENCE

25. člen

(postopek za uveljavljanje pravice do osebne asistence in dodatka za asistenco)

(1) Postopek za uveljavljanje pravice do osebne asistence in dodatka za asistenco se izvaja skladno z določili o uveljavljanju pravice do dolgotrajne oskrbe, skladno z zakonom, ki ureja dolgotrajno oskrbo in zavarovanje za dolgotrajno oskrbo.

(2) Pri odločanju o pravici do osebne asistence Zavod odloča po splošnem upravnem postopku, če ta zakon ne določa drugače.

(3) Zavod je dolžan po vložitvi popolne vloge postopek končati v največ tridesetih dneh.

(4) Zavod je dolžan pridobiti po uradni dolžnosti vse razpoložljive podatke iz uradnih evidenc.

26. člen

(vloga uporabnika in invalidskih organizacij)

(1) Glede na temeljna načela osebne asistence mora uporabnik ves čas postopka, predvsem pri izdelavi individualnega načrta, aktivno sodelovati.

(2) Pri pripravi individualnega načrta in pri delu komisij I. in II. stopnje na uporabnikovo željo, lahko sodeluje predstavnik reprezentativne ali druge invalidske organizacije, ki deluje na državni ravni in jo izbere uporabnik.

27. člen
(ponovna obravnava)

(1) Upravičenost do osebne asistencije, ki jo prejema uporabnik, koordinator osebne asistencije skupaj z uporabnikom ponovno preveri po treh letih od zadnje potrditve načrta.

(2) V primeru, ko se okoliščine pomembno spremenijo, se začne spremenjeni dodatek za asistenco izplačevati od prvega dne v naslednjem mesecu, v katerem je nastal razlog za spremembo.

(3) Upravičenost do dodatka za asistenco, ki ga prejema uporabnik, je treba ponovno preveriti na pobudo uporabnika, osebnega asistenta, koordinatorja osebne asistencije, in v primeru spremenjenih okoliščin pripraviti nov individualni načrt.

(4) Izjemoma, če je potreba po spremembi v višini do 10% odobrene osebne asistencije ali krajše obdobje do 3 mesecev, lahko koordinator osebne asistencije sam brez obravnave na komisiji I. stopnje, v dogovoru z uporabnikom, predlaga spremembo individualnega načrta.

V. IZVAJANJE OSEBNE ASISTENCE

28. člen
(individualni načrt osebne asistencije)

(1) Individualni načrt vsebuje:

- oceno potreb uporabnika glede na kriterije iz 20. člena tega zakona,
- obseg storitev,
- višino denarnega nadomestila za osebno asistenco iz 8. člena tega zakona.

(2) V primeru, da uporabnik potrebuje zaradi zdravstvenega stanja pomoč druge osebe pri odločanju o izvajanju odobrenega individualnega načrta, lahko koordinator osebne asistencije to v njem tudi opredeli.

(3) Predlog individualnega načrta se pripravi na podlagi opredelitve uporabnika o tem katero obliko in način plačila osebne asistencije želi.

(4) Obliko in strukturo individualnega načrta določi Zavod.

29. člen
(izvedbeni načrt osebne asistencije)

(1) Izvedbeni načrt je zapis storitev osebne asistencije, ki jih uporabnik potrebuje in ga izdelata skupaj uporabnik in izvajalec osebne asistencije, ki ga izbere uporabnik.

(2) Izvedbeni načrt osebne asistencije vsebuje predvsem obseg, vrsto, terminski plan izvajanja aktivnosti, izvajalce in trajanje aktivnosti.

(3) Izvedbeni načrt izvajalec pošlje v vednost koordinatorju osebne asistencije na začetku pridobitve pravic do osebne asistencije po tem zakonu in ob vsaki spremembi aktivnosti.

30. člen
(izvajanje osebne asistencije)

(1) Osebna asistencija se izvaja:

- po navodilih uporabnika, ki vključujejo kaj bo asistent delal, kdaj bo delal in kako bo delal ter
- ob prisotnosti uporabnika.

(2) V kolikor osebni asistent ne želi ali noče izvajati dogovorjenih del in nalog, ki jih je uporabnik načrtoval in jih potrebuje, ga ima uporabnik pravico zamenjati.

(3) V kolikor uporabnik ne ravna v skladu s kodeksom etike za izvajanje osebne asistencije, lahko izvajalec odstopi od izvajanja osebne asistencije za tega uporabnika.

(4) Osebni asistenti so dolžni varovati osebne podatke ter spoštovati osebno integriteto uporabnika. Isto velja za uporabnika v odnosu do osebnega asistenta.

(5) Izvajalci osebne asistencije, osebni asistenti in uporabniki so dolžni ravnati v skladu s kodeksom etike za izvajanje osebne asistencije iz tretjega odstavka tega člena.

(6) Kodeks etike iz prejšnjega odstavka sprejme Svet za osebno asistenco.

31. člen

(začetek izvajanja osebne asistencije)

Izvajalec osebne asistencije in uporabnik morata pred začetkom izvajanja osebne asistencije, osebnega asistenta seznaniti z izvedbenim načrtom. Izvajalec osebne asistencije se mora z uporabnikom dogovoriti, kdaj in na kakšen način začne izvajati osebno asistenco.

32. člen

(spremljanje dela osebnega asistenta)

(1) Izvajalec osebne asistencije na podlagi evidenčnega lista ves čas spremlja, ali osebni asistent uporabniku zagotavlja ustrezno pomoč. Uporabnik lahko kadarkoli izvajalca osebne asistencije oziroma Zavod seznanja z delom osebnega asistenta.

(2) Izvajalec je dolžan koordinatorju za osebno asistenco najmanj dvakrat letno poročati o izvajanju osebne asistencije pri uporabniku. Koordinator osebne asistencije mora s poročilom izvajalca seznaniti uporabnika, ki k poročilu lahko poda svoje mnenje.

(3) Evidenco prisotnosti na delu in urnik dela posameznega osebnega asistenta je dolžan voditi uporabnik in ga mesečno, podpisanega s strani osebnega asistenta, posreduje izvajalcu osebne asistencije.

(4) Uporabnik izvajalcem osebne asistencije posreduje predvideni plan dela oz. urnik za prihodnji mesec.

33. člen

(natančnejši pogoji in postopki)

Minister, pristojen za invalidsko varstvo, s pravilnikom iz četrtega odstavka 7. člena tega zakona natančneje določi pogoje in postopek za uveljavljanje in izvajanje pravice do izbire osebnega asistenta, merila in standarde za izvajanje osebne asistencije in postopke poročanja o izvajanju osebne asistencije.

VI. ZBIRANJE PODATKOV ZA POTREBE IZVAJANJA OSEBNE ASISTENCE

34. člen

(zbiranje, obdelovanje in hranjenje podatkov za osebno asistenco)

(1) Za zbiranje, shranjevanje, posredovanje, uporabo in drugo obdelavo podatkov, vsebovanih v zbirkah podatkov, ki so potrebni za izvajanje osebne asistencije, se uporabljajo določbe zakona, ki ureja varstvo osebnih podatkov, če ni s tem zakonom določeno drugače.

(2) Podatki, ki so davčna tajnost, se zbirajo, obdelujejo, shranjujejo, posredujejo in uporabljajo tako, kot določa zakon, ki ureja davčni postopek.

(3) Za namene razvoja in izvajanja osebne asistencije se v anonimizirani obliki obdelujejo podatki, ki so potrebni za:

- načrtovanje vrste in obsega storitev osebne asistencije,
- spremljanje doseganja kazalnikov uspešnosti.

(4) Pravne osebe, ki po tem zakonu zbirajo podatke, si vse podatke, ki jih vodijo, izmenjujejo brezplačno.

35. člen

(namen in nosilci zbiranja podatkov)

(1) Za potrebe razvoja in izvajanja osebne asistence ministrstvo, pristojno za invalidsko varstvo vodi naslednje zbirke podatkov:

- register izvajalcev osebne asistence in
- register osebnih asistentov.

(2) Register izvajalcev osebne asistence vključuje:

- zaporedno številko vpisa,
- datum vpisa ter datum in številko odločbe, ki je podlaga za vpis,
- ime in sedež ter osebno ime zastopnika izvajalca osebne asistence,
- datum izbrisa in številko in datum odločbe, ki je podlaga za izbris.

(3) Register osebnih asistentov vključuje naslednje podatke:

- zaporedno številko vpisa,
- datum vpisa ter datum in številko odločbe, ki je podlaga za vpis,
- ime in priimek osebnega asistenta, EMŠO ter stalno oziroma začasno bivališče,
- državljanstvo,
- podatki o pridobljenih dodatnih znanjih in usposobljenosti,
- datum izbrisa in številko in datum odločbe, ki je podlaga za izbris.,

(4) Podatki, vpisani v register izvajalcev osebne asistence, so javni.

36. člen

(evidenca uporabnikov osebne asistence, ki jo vodi Zavod)

(1) Evidenco uporabnikov osebne asistence vodi Zavod.

(2) V evidenci uporabnikov osebne asistence se vodijo naslednji podatki:

- ime in priimek, EMŠO, naslov stalnega bivališča, kraj rojstva, naslov na katerem se mu nudi osebna asistenca),
- strokovno mnenje komisije I. in II. Stopnje iz drugega odstavka 24. člena tega zakona številka in datum obravnave)
- datum pričetka ter prenehanja upravljanja osebne asistence,
- storitve osebne asistence, ki se mu nudijo,
- ure osebne asistence, ki so mu odobrene
- o izvajalcu, ki mu nudi osebno asistenco.

IX. KAKOVOST IN VARNOST STORITEV OSEBNE ASISTENCE

37. člen

(skrb in odgovornost za kakovost in varnost osebne asistence)

(1) Ministrstvo, pristojno za invalidsko varstvo in ministrstvo, pristojno za zdravje (v nadaljnjem besedilu: pristojni ministrstvi), Zavod in izvajalci osebne asistence, morajo zagotavljati nenehno izboljševanje kakovosti izvajanja osebne asistence. V zvezi s tem sprejemajo potrebne ukrepe z enakim namenom in izvajajo aktivnosti za seznanjanje javnosti o pomenu osebne asistence za celotno družbo in potrebo po medgeneracijski solidarnosti.

(2) Minimalne standarde kakovosti in varnosti ter kazalnike uspešnosti osebne asistence s pravilnikom iz četrtega odstavka 7. člena tega zakona določi minister, pristojen za invalidsko varstvo.

(3) Izvajalci osebne asistence morajo Zavodu in pristojnima ministrstvoma enkrat letno poročati o vzpostavljenih internih standardih kakovosti in varnosti in doseženih rezultatih kazalnikov kakovosti.

38. člen

(Svet za osebno asistenco)

(1) Svet za osebno asistenco je na podlagi tega zakona ustanovljen kot štiripartitni organ, katerega članice oziroma člani (v nadaljnjem besedilu: člani):

- sta dve predstavnici oziroma predstavnika (v nadaljnjem besedilu: predstavniki) ministrstva, pristojnega za invalidsko varstvo,
- sta dva predstavnika Zavoda,
- so trije predstavniki vseh reprezentativnih invalidskih organizacij, ki jih imenuje Nacionalni svet invalidskih organizacij Slovenije in
- sta dva predstavnika izvajalcev osebne asistencije.

(2) Svet za osebno asistenco:

- sprejme etični kodeks iz 30. člena tega zakona,
- predlaga standarde kakovosti in varnosti,
- predlaga programe usposabljanj uporabnikov, osebnih asistentov in koordinatorjev osebne asistencije in
- sodeluje pri pripravi in spremljanju predpisov s področja osebne asistencije.

(3) Sredstva za delo sveta za osebno asistenco se zagotavljajo v proračunu Republike Slovenije.

XII. KAZENSKE DOLOČBE

39. člen

(prekršek uporabnika zaradi nesporočanja podatkov)

Z globo od 250 do 2.500 eurov se za prekršek kaznuje uporabnika pravice po tem zakonu, kadar le ta ne sporoči podatkov, na podlagi katerih se mu pravica zmanjša ali preneha.

40. člen

(prekršek zaradi nepooblaščenega izvajanje osebne asistencije)

(1) Z globo najmanj 2.000 eurov se kaznuje fizična oseba, ki izvaja storitve osebne asistencije in se jo ne more šteti za izvajalca osebne asistencije po tem zakonu.

(2) Z globo najmanj 5.000 eurov se kaznuje pravna oseba, ki stori prekršek iz prejšnjega odstavka.

XIV. PREHODNE IN KONČNE DOLOČBE

41. člen

(rok za izdajo pravilnikov)

Pravilnik iz četrtega odstavka 7. člena tega zakona sprejme minister, pristojen za invalidsko varstvo najkasneje v dvanajstih mesecih po uveljavitvi tega zakona.

42. člen

(Svet za osebno asistenco)

Svet za osebno asistenco iz 38. člena tega zakona se ustanovi v dvanajstih mesecih po uveljavitvi tega zakona.

43. člen

(vzpostavitev evidenc)

Register izvajalcev osebne asistencije in register osebnih asistentov ter evidenca uporabnikov osebne asistencije, ki jo vodi Zavod, se vzpostavi do začetka uporabe tega zakona.

44. člen

(začetek veljavnosti)

(1) Zakon začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije, uporabljati pa se začne s 1. januarjem 2013.

(2) Do začetka uporabe zakona se osebna asistencija sofinancira na podlagi javnega razpisa.

OSNOVNI